

12.02.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**12 Şubat 2024
Pazartesi**

12.02.24

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

12 Şubat 2024 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

— Amasya Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Bayburt Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TZOB Başkanı Bayraktar: Marketlerde tavan fiyat uygulaması getirilsin

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, tüketicinin ucuz gıdaya ulaşabilmesi için üretici ve tüketici arasındaki makasın kapatılması gerektiğini belirterek, "Temel gıda ürünlerine yönelik yasal düzenlemeler yapılmalı, marketlerde tavan fiyat uygulaması getirilmeli." dedi.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, "Dünya Bakliyat Günü" dolayısıyla yaptığı açıklamada, baklagillerin dünyada 2 milyardan fazla insan için önemli bir protein kaynağı olduğunu söyledi.

Baklagillerin toplam 30,6 milyar dolarlık dış ticaret değerine sahip bir ürün grubu olduğunu ifade eden Bayraktar, dünyada baklagil üretiminde yüzde 28,8'lik pay ile Hindistan'ın ilk sırada yer aldığını, Türkiye'nin ise bu üretimden yüzde 1,3 civarında pay aldığını bildirdi.

Türkiye'de en fazla üretilen baklagillerin nohut, kuru fasulye ve mercimek olduğu bilgisini veren Bayraktar, ekim alanlarındaki azalmaya dikkati çekti.

Bunun üretimde de yüzde 34,8 gerilemeye yol açtığına dikkat çeken Bayraktar, "Tarım ve Orman Bakanlığının girişimleriyle 2016 yılı FAO tarafından 'Uluslararası

Bakliyat Yılı' olarak ilan edilmişti. Bu yıldan sonra baklagillerde ekim alanlarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılırsa da belirli ürünlerde istenilen düzeye ulaşılamadı. Halen üretim açığı yeşil mercimekte yüzde 49, kırmızı mercimekte yüzde 43." diye konuştu.

Üretici ve tüketici arasındaki makas açılıyor

Alternatif protein kaynağı olan baklagillerde üretimin artırılması ve ithalattan vazgeçilmesi gerektiğini vurgulayan Bayraktar, tüketicilerin ucuz gıdaya ulaşabilmesi için üretici ve tüketici arasındaki makasın kapatılmasının önem taşıdığını dile getirdi. Bayraktar, devamında şunları kaydetti: "Son yaptığımız çalışmada baklagillerde de bu makasın açık olduğu görülüyor. Üreticide 17,5 lira olan kırmızı mercimek 47 liraya, 29,5 lira olan nohut 76 liraya, 29 lira olan kuru fasulye 85 liraya, 26 lira olan yeşil mercimek 64 liraya markette satılıyor. Bu gibi temel gıda ürünlerine yönelik yasal düzenlemeler yapılmalı, marketlerde tavan fiyat uygulaması getirilmeli."

"Tohum desteğinin artarak devam etmesi gerekli"

Baklagillere verilen prim desteğinin artırılması gerektiğini dile getiren Bayraktar, şunları kaydetti: "Baklagil üretimini artırmak ülkemizi önce kendine yeter, sonrasında ihracatçı ülke konumuna getirir. Bu nedenle baklagiller üretim planlamasında öncelikli ürün grubuna alınmalıdır. Baklagillere prim desteği kiloya 50 kuruş olarak veriliyor. Destekler amacına uygun olması için günün şartlarına göre artırılmalıdır. Baklagillerde ülkemizin arz güvenliğini ve üretimin devamlılığını sağlamanın yolu, üreticiyi memnun edecek bir fiyatın piyasada oluşmasıdır. Bu nedenle hasat dönemine yakın baklagil ithalatı yapılmamalı, piyasanın dengesi bozulmamalıdır. Geçmiş yıllarda uygulanan nadas alanlarda üretim uygulaması yeniden başlatılması, sertifikalı tohum kullanımının yaygınlaştırılması ve tohum desteğinin artarak devam etmesi gereklidir."

Türkiye'nin organik ürün ihracatı 1 milyar doları aştı

Kuru, taze ve dondurulmuş meyveler ve pamuk başta olmak üzere 268 farklı üründe 1,6 milyon ton organik üretim gerçekleştiren Türkiye, bu ürünlerden elde ettiği ihracat geliri 1 milyar doları aştı.

Kimyasal gübre ve ilaç kullanılmayan organik sertifikalı ürünlerde 1,6 milyon tonluk üretimle yıllık 1 milyar dolar ihracat sınırını geride bırakan Türkiye, dünya genelinde yaygınlaşan yeşil tarım hareketi sayesinde organik ürünlerden 1,5 milyar dolarlık döviz getirisi elde etmeyi hedefliyor.

Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği'nin verilerine göre, kuru meyvelerden zeytinyağına, hububattan pamuğa 268 farklı ürünü 311 bin hektar arazide organik olarak gerçekleştiren Türkiye, yaklaşık 53 bin organik ürün çiftçisiyle Avrupa'da 4'üncü sırada yer alıyor.

AB, ABD ve Uzak Doğu gibi ülkelerin yeşil tarım projeleriyle organik sektörlerini büyütme hedefi koymasıyla pazarın hızla büyüyeceğini öngören ihracatçılar, uluslararası fuarlarda etkinliğini artırıyor.

Organik ürünlerde dünyanın en büyük buluşma noktası olarak gösterilen Almanya'daki BioFach Fuarı için hazırlıklarını tamamlayan ihracatçılar, 13-16 Şubat tarihleri arasında Nürnberg'de organize edilecek fuardan yeni bağlantılarla dönmeyi planlıyor.

12.02.24

Ege İhracatçı Birliklerinin 2024 Milli Katılım Organizasyonunu gerçekleştirdiği BioFach Fuarında toplam 37 Türk firması, ürün ve projelerini tanıtarak yeşil tarım alanındaki iddialarını yansıtacak.

Organik tarım pazarı 125 milyar doları aştı

Ege İhracatçı Birlikleri olarak organik ürün ihracatında koordinatör birlik olduklarını, Türkiye'nin organik ürün ihracatının yüzde 75'inin Ege Bölgesi'nden yapıldığını dile getiren Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Ali Işık, 1980'li yıllarda kuru meyveyle başlayan organik ürün hikayesinin günümüzde çok farklı sektörlerde yapılan yatırımlarla kartopu gibi büyüdüğünü vurguladı.

Türkiye'nin tarımdaki potansiyelini organik alanda da kullandığını aktaran Işık, "Bizim ülkemiz bu konuda çok tecrübe kazandı. Şu anda çiftçi sayımızla Avrupa'nın 4, dünyanın 13. ülkesiyiz. Bunu yaygınlaştırmaya çalışıyoruz." dedi.

Dünya ticaretinde organik tarım pazarının 125 milyar doları aştığını, Avrupa'da sadece organik ürün satan süpermarketlerin oluştuğunu, Türkiye'de de marketlerde organik reyonlar oluşmaya başladığını aktaran Işık, şöyle devam etti: "Ülkemizin ana ürünleri olan üzüm, incir ve kayısıda hem üretim hem ihracatta lider durumdayız. 268 çeşit ürünümüz var. Kuru meyvenin yanına taze sebze meyveleri dondurulmuş olarak ilave ettik. Kiraz, vişne ve fındıkta açık ara öndeyiz. Yağlı tohumlar, zeytinyağları, bakliyat ve hububat gibi ürünlerle çeşitliliğimizi her geçen gün artırıyoruz. 1 milyar dolar civarında ihracatımız var. Gıda ihracatımız 500-600 milyon dolar civarında, pamuk ve organik tekstilde 500 milyon dolara yakın seviyede. Dolayısıyla biz 1 milyar dolar rakamını geride bıraktık. Şu anki hedefimiz 1,5 milyar dolara ulaşmak."

AB'nin pandemi sürecinde gıda tedarikinde yaşadığı sıkıntıların ardından ilan ettiği "yeşil mutabakatla" tarımsal üretimde organik ürünlerin payını yüzde 25-30'a çıkarma hedefi koyduğunu, tarım bütçesinin de yüzde 60'ını bu alana ayırmaya karar verdiklerini dile getiren Işık, bunun organik ürün pazarını büyük ölçüde artıracığına işaret etti.

Türkiye'nin dünyaya sunduğu organik ürünlerin başka bir ülkede bu kalitede yetişmediğine işaret eden Işık, "Bu ürünleri göndermeye devam edeceğiz. Daha çok talep olacak. Çünkü kendi ürünlerinin içine karıştırarak kullanıyorlar. Ekmek, pasta, salatalarında kullanılıyor. Bu nedenle bizim hedefimiz ihracatımızı ilk etapta 1,5 milyar, daha sonra da 2 milyar dolara çıkarmak." diye konuştu.

"Havza modeliyle organik tarımda büyüebiliriz"

Türkiye'nin organik üretim potansiyelini ortaya çıkarması için havza bazlı üretimin şart olduğunu söyleyen Işık sözlerine şöyle devam etti; "Ülke olarak havza bazlı üretime öncelik vererek 2030'a kadar organik tarımın payını yüzde 10'a çıkarabiliriz. Bunu

arazilerin miras yoluyla bölünmesinin önüne geçerek, arazi bütünleştirmeye giderek, havza bazlı üretim yaparak başarabiliriz. Avrupa Birliği'nin 2030 hedefine paralel olarak, biz; Türkiye de havza bazlı üretime geçip, organik üretimin desteklenmesini istiyoruz. Böylece hem topraklarımızı korumuş hem de sağlıklı nesiller yetiştirmiş oluruz. Ayrıca dünyaya daha fazla katma değerli ürün satarız.”

“Organik ürünün fiyatı, gerçek fiyattır”

Türk tüketicisinin organik ürünlere ilgi gösterdiğini ancak bu ürünlerin pahalı olduğu yönünde bir algının bulunduğunu ifade eden Işık, organik yetiştirilen ürünün fiyatının o ürünün gerçek fiyatı olduğuna dikkat çekti.

Işık, devamında şunları kaydetti: "Mesela üzümde örnek vereyim, dönümde 400-500 kilo civarında ürün alırsınız. Ama siz bunu yoğun bir sulama, kimyasal gübreleme ve ilaçlamayla yaparsanız 700-800 kilolara hatta 1000 kilolara çıkarsınız. Bu tonajlara ulaştığınızda giderleriniz de düşer. Organikle arada fiyat makası oluşur. Ama siz ürünün üzerindeki pestisit, kimyasal gübreyi üzerinize almış olursunuz. Yani organik ürünün fiyatı gerçek fiyattır."

Türkiye'nin organik tarımda dünyada iddiasını artırabilmesi için iç pazarda da büyümesi gerektiğine işaret eden Işık, tüketicinin bütçe düzenine uygun şekilde ve belli ürünlerle organik gıda tüketmeye alışması gerektiğini vurguladı.

Gürer: Hayvan varlığı azaldıkça et fiyatları artıyor

CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, kırsalda ahırların boşalmaya devam ettiğini belirterek, üreticiye gerçek anlamda destek sağlanmaması halinde, et fiyatlarının yakında altınla yarışacak duruma gelebileceği uyarısında bulundu.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Niğde Milletvekili ve TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyon Üyesi Ömer Fethi Gürer, Niğde’de çarşı, pazar, esnaf ziyaretleri kapsamında girdiği bir kasap dükkanında, et fiyatlarındaki artışların nedenleriyle ilgili görüş alışverişinde bulundu. Niğde’de kasap olarak hizmet veren Zeki Güçlü, yem fiyatlarındaki artışın canlı hayvan fiyatına yansıdığını, bu tabloda doğal olarak et fiyatlarının da sürekli arttığını belirtti.

BİR TORBA YEM 550 LİRA OLDU

50 kg’lık bir torba yemin 550 liraya çıktığına dikkat çeken Zeki Güçlü, yem fiyatlarının önüne geçilmediği müddetçe, etteki fiyat artışlarının önlenmesinin mümkün olmadığını ifade etti. Son 20 gün içerisinde et fiyatlarının yüzde 20 oranında arttığına vurgulayan Zeki Güçlü, fiyat artışları nedeniyle et satışlarında da yüzde 20-30 oranında kırılma olduğunu belirtti.

12.02.24

KUZU CİĞER 480 LİRAYA ÇIKTI

1 kg kemiksiz kuzu kuşbaşı fiyatının 390 liraya, kana kuşbaşı fiyatının 370 liraya, kuzu ciğer fiyatının ise 480 liraya çıktığını anlatan Zeki Güçlü, işkembe fiyatlarının ise 40 liraya yükseldiğini ifade etti. Büyükbaş hayvanlarda karkas kesim fiyatının 270 lira, ham düve kesiminin 255 lira olduğunu kaydeden Zeki Güçlü, bu şartlarda vatandaşın ucuza et almasının mümkün görünmediğini söyledi.

EMEKLİ 20 YIL ÖNCEKİ MAAŞIYLA 120 KG ET ALABİLİYORDU

Bundan 20 yıl önce emekli bir vatandaşın en düşük emekli maaşı ile 120 kg et alabilirken, bugün 10 bin lira en düşük emekli maaşı alan bir vatandaşın, emekli maaşıyla ancak 25 kg et alabildiğine dikkati çeken Zeki Güçlü, yıllar itibariyle maaşları erişen dar gelirlinin et alabilme imkanının her yıl biraz daha azaldığına işaret etti.

HAYVAN VARLIĞI AZALDIKÇA FİYATLAR ARTIYOR

CHP Milletvekili Gürer ise hayvan ithalatının artmasına rağmen et fiyatlarındaki artışın devam ettiğini belirterek, “Çünkü kesim için hayvan bulmakta zorlanılıyor. Hayvan varlığı azaldı, fiyatlardaki artış devam ediyor. Büyükbaştaki fiyat artışları küçükbaşta da yansıdı. TÜİK verilerine göre üç yılda 2 milyon büyükbaş hayvan varlığında azalma var. Küçük baş varlığında azalmada artıyor. Çok yerde ahırlar boş. Hayvan varlığı azaldıkça sorun katlıyor” dedi.

İTHALAT ARTIYOR AMA YİNE DE FİYATLAR DENGELENEMİYOR

Niğde ilinin hayvancılıkta öncü bir il olmasına rağmen çoğu ahırın boşaldığı için hayvan varlığının sürekli azaldığına işaret eden Gürer, “Köylerde de bu olumsuz tablo görülebiliyor. Hayvan varlığı azaldıkça fiyatlar artıyor. İthal hayvan gelmesine rağmen fiyatlar dengelenemiyor. Ramazan ayı geliyor, vatandaş zaten et almakta zorlanıyordu” diye konuştu.

DAR GELİRLİ VE EMEKLİ ET ALAMAZ DURUMA GELDİ

Önceki dönem Tarım ve Orman Bakanlarının, 2023 yılında büyükbaş hayvan ithalatının biteceğini yönündeki açıklamalarını hatırlatan CHP’li Gürer, “Geçen yıl 650 bin baş büyükbaş hayvan ithal eden ülkemizin bu yıl da 600 bin bay büyükbaş hayvan ithal edeceği söyleniyor. Buna rağmen et fiyatları düşmüyor. Özellikle dar gelirliler ve emekli, et alıp yiyemez duruma geldi. 80 liraya çıkan kemik fiyatı bile geçen yılın iki katına çıktı” şeklinde konuştu.

12.02.24

ET FİYATLARI ALTINLA YARIŞACAK GİBİ

Gürer, yoksulluk ve fakirlik arttıkça fakir fukaranın protein olan etten uzaklaştığını da belirten CHP Milletvekili Ömer Fethi Gürer, “Siyasi İktidarın yapması gereken; doğru bir hayvancılık politikası uygulamak, ahırların neden boşaldığını araştırmak, hayvancılığı geliştirecek destekler vermektir. Gerçek anlamda destek sağlanmaz ise arttık et fiyatları sarrafın sattığı altın fiyatlarına denkleşecek” ifadelerini kullandı.

KÜÇÜK AİLE TİPİ İŞLETMELER DESTEKLENMELİ

CHP Milletvekili Gürer, “Millet yüksek yem fiyatları, ahır giderleri arttıkça, destekler verilmedikçe, köyden kente göç devam ettiği müddetçe hayvancılıkta geriye dönüş devam edecek. Küçük aile tipi işletmeler mutlaka desteklenmeli” önerisinde bulundu.

Baklagil üretimi yarı yarıya azaldı! Türkiye fast fooda teslim oluyor

Türkiye'de 30 yıl önce 20 milyon dekar olan baklagil ekim alanı bugün 9 milyon dekara kadar gerilerken vatandaş yavaş yavaş Fast Food ürünlerine teslim olmaya başladı.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar baklagil konusunda dikkat çeken uyarılarda bulundu. Bayraktar ülke genelinde bakliyat üretiminin ciddi manada azaldığını ifade ederken sağlıksız Fast Food ürünlerine talebin arttığını ifade etti.

FAST FOOD TÜKETİMİ ARTTI BAKLAGİL AZALDI

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, 10 Şubat Dünya Bakliyat Günü dolayısıyla yazılı açıklama yaptı.

Beslenmede baklagillerin önemine dikkat çeken Bayraktar, şunları kaydetti:

“Yağ oranı düşük, karbonhidrat oranı yüksek ve besleyici olan baklagiller, beslenmede bitkisel proteinin ana kaynağını oluşturuyor. En çok protein içeren besin gruplarından olan baklagiller günümüzde sağlıklı beslenme konusunda önemini artıran ürün grubudur. Baklagillerin her biri ayrı besin değerlerine sahip olmanın yanında ülkemizin kültürel değerleridir. Son yıllarda ülkemizde sağlıksız fastfood ve hazır gıda tüketiminin artmasıyla baklagiller diyetisyen ve doktorlar tarafından daha fazla önerilmeye başlandı. Baklagillerin toplum olarak öneminin vurgulanması

amacıyla, Birleşmiş Milletler tarafından 2016 yılı 'Uluslararası Bakliyat Yılı' olarak ilan edildi ve takip eden süreçte her yıl 10 Şubat günü 'Dünya Bakliyat Günü' olarak belirlendi.

TÜRKİYE DÜNYADA BAKLAGİL ÜRETİMİNDEN ALDIĞI YAĞ YÜZDE 1.3

Baklagiller dünyada 2 milyardan fazla insan için önemli bir protein kaynağıdır. Bu rakam dünya nüfusunun yaklaşık dörtte birini oluşturuyor. Baklagiller dünyada yaklaşık 96 milyon hektar alanda 96 milyon ton üretimle, ortalama 135,2 milyar dolarlık piyasa değeri, 14,6 milyar dolar ihracat ve 16 milyar dolar ithalat değeri olmak üzere toplam 30,6 milyar dolarlık dış ticaret değerine sahip bir ürün grubudur. Dünya toplam baklagil üretiminde yüzde 28,8'lik payla Hindistan ilk sırada yer alıyor. Ülkemizin toplam baklagil üretiminden aldığı pay yaklaşık yüzde 1,3 civarındadır. Türkiye'de üretimi gerçekleştirilen 7 çeşit yemeklik baklagiller arasında en fazla üretilenler nohut, kuru fasulye ve mercimektir. Baklagil üretimi ülke geneline yayılmış olsa da Güneydoğu Anadolu Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi ve Marmara Bölgesi'nin güneyinde yoğunlaşmıştır. Genel olarak, kırmızı mercimek Güneydoğu'da, yeşil mercimek İç Anadolu'da, bakla Ege ve Güney Marmara'da, nohut ve kuru fasulye ise birçok bölgemizde yetiştiriliyor. Toplam yemeklik baklagil üretiminin, yüzde 44'ünü nohut, yüzde 30 buçuğunu kırmızı mercimek, yüzde 20,6'sını kuru fasulye oluşturuyor. Geri kalan yüzde 4,9'unu ise yeşil mercimek, bakla, bezelye ve börülce oluşturuyor.

BAKLAGİL EKİM ALANLARI YARI YARIYA AZALDI

Ülkemizde 1990 yılında toplam 20 milyon dekar olan baklagil ekim alanı bugüne geldiğimizde 9 milyon dekara geriledi. Yani ekim alanlarında yüzde 55,4 oranında azalma yaşandı. Aynı şekilde üretimde de yüzde 34,8 oranında bir gerileme gerçekleşti. Tarım ve Orman Bakanlığının girişimleriyle 2016 yılı FAO tarafından 'Uluslararası bakliyat yılı' olarak ilan edilmişti. Bu yıldan sonra baklagillerde ekim alanlarının artırılmasına yönelik yapılan çalışmalar yapılsa da belirli ürünlerde istenilen düzeye maalesef ulaşılamadı. Halen üretim açığı yeşil mercimekte yüzde 49, kırmızı mercimekte yüzde 43 oranındadır.

Kabine bugün toplanıyor: Gündemde hangi başlık var?

Kabine toplantısı, bugün Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başkanlığında yapılacak. İç ve dış siyasette öne çıkan konular, toplantıda ele alınacak. Ekonomideki yol haritası da kabine toplantısında masada olacak.

Kabine, yaklaşık 4 hafta sonra Beştepe'de toplanıyor. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başkanlık edeceği toplantıda öne çıkan başlık ekonomi olacak. Enflasyonla mücadele ve bu kapsamda atılacak yeni adımlar görüşülecek.

Öğretmenlere kadro tahsisine ve atama takvimine ilişkin ayrıntılar gündeme gelecek. Sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı'nın branş bazlı çalışmaları gerçekleştirilmesi bekleniyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 13 Şubat'ta Birleşik Arap Emirlikleri'ne (BAE) 14 Şubat'ta ise Mısır'ın başkenti Kahire'ye yapacağı ziyaretlerin hazırlıkları da masada olacak.

İsrail'in Gazze saldırılarının durdurulması, kalıcı ateşkesin sağlanması ve bölgedeki insani durumun iyileştirilmesi için atılabilecek adımlar ele alınacak.

F-16 tedarik ve modernizasyon süreci de kabine toplantısında ele alınacak bir diğer başlık olarak belirtiliyor.

12.02.24

Amerikan Kongresi'nden Türkiye'nin talebine itiraz gelmemesinin ardından satışı ilişkin sürecin başlaması önünde engel kalmadı.

Kabinede bu konuda teknik süreçlere ilişkin de değerlendirmeler yapılacak.

Terörle mücadelede kapsamında yurt içinde ve sınır ötesinde süren operasyonlar değerlendirilecek.

Dolar seçim sonrası geçen yılki gibi artar mı?

Alaattin AKTAŞ

12 Şubat 2024 Pazartesi

Bir anlamda en son söyleneceği en başta söyleyip başlıktaki sorunun yanıtını verelim...

Dolarda 31 Mart yerel seçimlerinden sonra, geçen yılın mayısındaki seçimin ardından yaşandığı gibi bir tırmanış yaşanma olasılığı çok çok az, hatta neredeyse hiç yok.

Ne bu seçime yaklaşırken geride kalan dönemin koşulları geçen seçimle aynı, ne de dolarda ortaya çıkan artış ya da biriken tortu...

Gelin şimdi niye böyle düşündüğümüzü verilerle destekleyerek anlatmaya çalışalım...

Döviz kaygısı bitmez

Hiç bitmeyen kaygımızdır; günün birinde doların tırmanıp gideceğini düşünürüz hep...

Hele hele döviz uzun süre yatay ya da yataya yakın gitmişse, götürülmüşse bu tırmanışın kaçınılmaz olduğu kanısı iyiden iyiye hakim olur...

Böyle düşünmekte de pek haksız sayılmayız; dönem dönem dolarda patlama yaşandığı olmuştur. Sonuncusunu da geçen yılki seçimlerden sonra yaşadık.

İşte şimdi de benzer kaygılar içindeyiz. Dövizin uzun süredir yatay gittiğini, bu yüzden de seçim sonrasında zincirlerinden kurtulacağını düşünüyoruz.

Ama göz ardı ettiğimiz bazı detaylar var.

Döviz, Mayıs 2023 seçimlerinden önce neredeyse yataya çok yakın seyretmişti. Oysa şimdi öyle değil.

Mayıs 2023 seçimleri öncesi kur adeta sabitlendi, doğru. Türk parası artık değer yitirmiyordu, dolar aylarca neredeyse sabit kaldı. Mayıs seçimi bitti, doları tutma gerekliliği ortadan kalktı ve haziran ve temmuz toplamında tam yüzde 34 artış oldu.

İşte şimdi de aynı kaygı yaşanıyor...

Dolarda mart seçimi geride kaldıktan sonra geçen yilkine benzer bir tırmanış olup olmayacağı tartışılıyor. Belki doğru ifadeyle bu tırmanışın olup olmayacağı değil, ne kadar olacağı tartışılıyor.

Adeta bahisler açılmış gibi! Zaten en yüksek tahmin en gerçekçi tahmin gibi bir algı var, o yüzden de sayılar havada uçuşuyor.

Peki doların geçen yılki gibi bir tırmanış gösterme olasılığı niye çok az, hatta hiç yok, bunu irdelemeye çalışalım...

Dolar seçim öncesinde nasıl seyrediyor?

	Dolar	Dolar endeksi	
Eylül 22	18,28	100,00	
Ekim	18,56	101,56	
Kasım	18,59	101,70	
Aralık	18,64	101,95	
Ocak 23	18,76	102,61	
Şubat	18,82	102,97	
Mart	18,97	103,77	
Nisan	19,30	105,59	
Mayıs	19,68	107,68	
Haziran	23,06	126,17	
Temmuz	26,42	144,54	100,00
Ağustos	26,95		102,01
Eylül	26,94		101,97
Ekim	27,80		105,21
Kasım	28,59		108,20
Aralık	29,02		109,85
Ocak 24	30,00		113,55
Şubat (T)	31,00		117,34
Mart (T)	32,00		121,12

Geçen yılki boyutta olmaz, çünkü...

Bu köşeyi izleyenler, benim belli varsayımlara dayalı tahminleri sayısal olarak ifade etmenin ötesinde hiçbir zaman dolar tahmini yapmadığımı bilir. Aslında Türkiye'de döviz kuru tahmini yapılamaz zaten. Ama yapan yapıyor, onlara da tabii ki sözümüz yok.

Gelelim bu yılki seçim sonrasında niye geçen yılki boyutta bir hareket olmayacağına...

Geçen yılki ölçüde bir hareket olmayacağını dile getirirken bir kur tahmini yapıyor değilim ama eğilime ilişkin söyleyeceklerim elbette var.

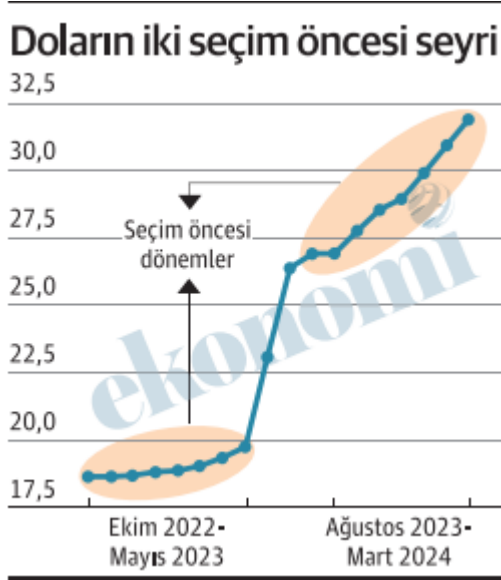
Bu yıla geçen yıl aslında benzer görünmekle birlikte epeyce farklı.

Önce geçen yılın verilerine bakalım...

2022'nin eylül ayını 100 kabul ederek bir dolar endeksi oluşturduk. Buna göre Eylül 2022'de 100 olan dolar, Mayıs 2023'te 107.68'e çıktı. Sekiz aylık artış yalnızca yüzde 7.68. Sonraki iki ay ise, girişte de belirttim, o sekiz aydaki düşük artışın acısının çıktığı felaket ayları oldu.

Gelelim bu yıla...

Bu kez seçim öncesi sekiz ayı esas almak için 2023'ün temmuz ayındaki dolar kurunu 100 kabul ediyoruz. Doların şubat ayı ortalaması bugüne kadar 30.45 lira oldu. Şubat ortalamasınının 31, mart ortalamasınının 32 lira olacağını varsayabiliriz. Bu durumda, Temmuz 2023'te 100 olan dolar endeksi, yüzde 21 artışla Mart 2024'te 121'e çıkacak.

Şimdi dikkat; dolarda geçen yılki seçim öncesinin sekiz ayındaki artış yaklaşık yüzde 8'di, bu yılki seçim öncesinin sekiz ayındaki artış ise yüzde 21.

-Geçen seçim öncesindeki yüzde 8 artışın üstüne iki ayda yüzde 34 artış gelmişti.

-Bu yılki seçim öncesindeki yüzde 21 artışın üstüne iki ayda yine yüzde 34 artış gelir mi? Gelmez!

Zaten mart ayı ortalamasınının 32 lira olması muhtemel görülen dolar birkaç ayda yüzde 34 daha artsa nerelere varır, bir düşünsenize!

Bu arada kur artışına ilişkin varsayımda bulunurken hiç kuşku yok ki enflasyonu da dikkate almak gerekir; o da başka bir yazı konusu.

Aynı olması da şart değil

Kaldı ki, her seçim öncesi ve sonrasında toplam kur artışının mutlaka aynı düzeyde oluşması da beklenmez.

Örneğin geçen yıl kurun rekor artış gösterdiği haziran ve temmuzdaki faizle şimdiki faiz arasında dağlar kadar fark var.

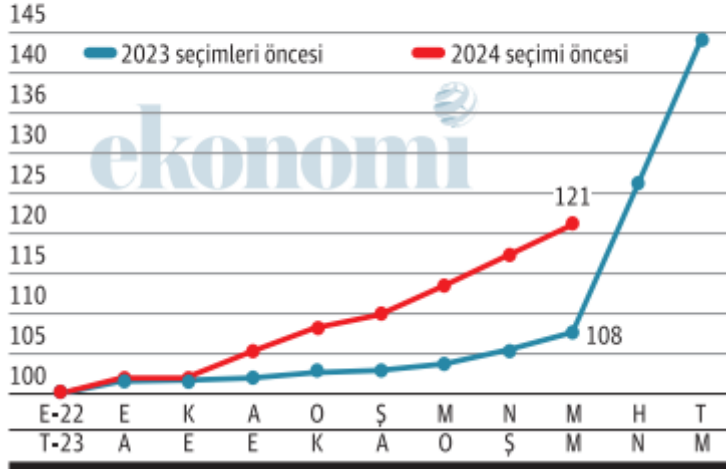
Politika faizi geçen yıl 23 Haziran'a kadar yüzde 8.5 olarak uygulanmış ve o tarihten itibaren yüzde 15'e çıkarılmıştı.

Faiz 21 Temmuz'da tahminler en az 5 puan artışken yalnızca 2.5 puanlık artışla yüzde 17.5'e çıkarılınca piyasaya bir karamsarlık hakim olmuş ve bütün bunlar dövizin hızla artması sonucunu doğurmuştu.

12.02.24

Doların iki seçim öncesindeki endeksi

(Eylül 22 ve Temmuz 23=100)

Oysa şimdi faiz yüzde 45 ve bu oran uzun süre değişmeyecek.

Yüzde 45'in yeterli olup olmadığı tartışmasından bağımsız olarak söylüyorum; en azından geçen yılki oranlarla arada çok fark var.

Dolayısıyla geçen yıllar bu yıl arasında faiz gibi dövizin değer değişimini belirleyecek temel etkende çok farklı bir düzey söz konusu. Diğer tüm etkenler aynı olsa bile (ki o etkenler de aynı değil), faizin düzeyinden kaynaklanan önemli bir fark bulunuyor.

Taammüden yükseltilmiş enflasyonu indirmek

Maruf BUZCUGİL

12 Şubat 2024 Pazartesi

Ekonominin tüm dengelerini altüst eden yaşam maliyetini vatandaşlar ve şirketler için dayanılmaz hale getiren yüksek enflasyon aylık bazda tırmanışını sürdürüyor. Merkez Bankası'nın yeni başkanı Fatih Karahan göreve başladıktan 4 gün sonra yaptığı yılın ilk enflasyon raporu sunumunda "aylık enflasyonun ana eğiliminin belirgin bir düşüş göstermesi"ni enflasyonla mücadelede yakından izleyecekleri ana koşullardan biri olarak ilan etti. İkinci ana koşulu da "enflasyon beklentilerinin öngörülen tahmin aralığına yakınsaması" olarak açıkladı. 2024 yılı için en iyimser beklentilerle ulaşma hayali kurduğumuz yüzde 36 enflasyon tahmini bile Türkiye ile sıkletindeki ülkelerle arasındaki uçurumun bir süre daha devam edeceğini gösterecek. Mayıs 2023 seçimleri öncesinde uygulanan seçim ekonomisiyle taammüden yükseltildiği izlenimi veren enflasyonla mücadele sadece Merkez Bankası politikalarıyla yürütülecek boyutları çoktan aştı. Enflasyonla mücadelenin maliye ayağında yönetilen yönlendirilen fiyatlar (vergiler, kamu zamları vb.) ve kapsamlı tasarruf ile ilgili yapılacak çok şeyler var. Mücadelenin para politikası ayağında Merkez Bankası tazelenen yönetimi ve duruşluya daha fazla güven verse de 31 Mart seçimlerinden sonra siyasi kaygıların nispeten azalacağı dönemde bazıları hepimizi acıtacak mali önlemlerin gelmesi kaçınılmaz. Ekonomi yönetiminin vergilendirilmemiş alanlara yönelen ve yılların biriktirdiği çoğu işlevini yitirmiş onlarca vergi muafiyeti ve avantajını ayıklayan bir çalışma içinde olduğunu biliyoruz.

İTO Başkanı Avdagiç'in uyarısı önemli

Merkez Bankası Başkanı Fatih Karahan'ın enflasyon raporu sunumu nedeniyle 31 Mart seçiminden sonra uygulanacak politikalar daha fazla mercek altına alınmaya başlandı. Geçen hafta Karahan'ın sunum ardından İTO Başkanı Şekip Avdagiç'in odanın meclis toplantısındaki zamanın ruhunu yansıtan şu uyarısını dikkatle not ettik:

"Faiz artışı dezenflasyon sürecinin en etkili silahı, ancak yegane silahı da değil. Para politikasındaki sıkılık, maliye politikasıyla desteklenmediği sürece, enflasyonla

mücadele programı sınırlı kalabilir. Bu nedenle para ve maliye politikasının uyumuna ve bu uyumu destekleyecek yapısal reformlara önem verilmeli.”

Algılanan enflasyon Merkez Bankası “KUTU”sunda

Merkez Bankası enflasyon raporlarında yayımlanmaya başladığı günden bu yana ayrı bölümler halinde yer alan “Kutu”lar araştırmacılar, analistler, akademisyenler ve ekonomi gazetecileri için önemli bilgi kaynağı olmuştur. Merkez Bankası'nın kurumsal kapasitesinin gücünü de yansıtan kutular uzunca süredir pek cazip gelmiyordu bizlere. Ancak Fatih Karahan'ın sunduğu ilk enflasyon raporunda Merkez Bankası aklının yeniden kutulara daha farklı girmeye başladığını gördük. TÜİK'in “hissedilen enflasyon” olarak nitelediği, EKONOMİ gazetesinde sizlere böyle aktardığım kavram, rapordaki “Tüketici Enflasyon Beklentileri” kutusunda “algılanan enflasyon” olarak irdeleniyor. Teknik makale formatındaki bilgiler daha önce size aktardığımız Avrupa Merkez Bankası verilerine de atıfta bulunuyor. “2004-2018 arası dönemde Euro Bölgesi enflasyon oranı yüzde 1,6 olarak gerçekleşirken Avrupa Komisyonu tarafından yapılan anket çalışmalarına göre, tüketicilerin algıladığı enflasyon oranı yüzde 9 olmuştur.” deniliyor. TÜİK sunumlarına 2 kat olarak yansıyan Türkiye'deki algılanan enflasyona ilişkin sayı verilmese de kutuda şu saptamalara yer veriliyor:

“Tüketiciler ile piyasa katılımcılarının (profesyoneller) enflasyon beklentileri karşılaştırıldığında, tüketicilerin enflasyon beklentilerinin piyasa katılımcılarının enflasyon beklentilerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.”

“Ekonomik birimler enflasyon beklentilerini oluştururken çoğu zaman algıladığı enflasyonu referans olarak alabilmektedir.”

“Bu kutuda TÜİK ve TCMB tarafından ortaklaşa yürütülen Tüketici Eğilim Anketi mikro verileri kullanılarak Türkiye'deki tüketici enflasyon beklentileri analiz edilmektedir.”

Kutuda algılanan enflasyonun bam telini oluşturan, Tüketici Eğilim Anketi'nde tüketicilerin enflasyon beklentilerinin seviyesine ilişkin “Gelecek 12 aylık dönemde tüketici fiyatlarının % kaç artacağını/azalacağını bekliyorsunuz? Lütfen tahmini oran veriniz.” sorusuna atıfta bulunuluyor.

Merkez Bankası'nın altında ezildiğimiz ve resmi TÜİK verisinin çok üstünde algıladığımız enflasyonu tüm vatandaşların anlayacağı sadelikte anlatması en büyük dileğimiz. EKONOMİ gazetesi olarak enflasyon beklentilerinin yönetilmesine katkı vereceğini düşündüğümüz bu yalın bilgileri aktarmaya talibiz.

Rüşdü Saracoğlu ve FED Başkanı Greenspan'ın 19 yıllık görev süresi

Merkez Bankası başkanlığına Fatih Karahan'ın atanması başkanlık görev sürelerinin yeniden tartışılmasına neden oldu. Karahan, son 8 yılda 6.başkan olarak göreve başladı. Hafta sonunda Fatih Karahan ile hemen aynı yaşlarda koltuğa oturan eski

başkan Rüşdü Saracoğlu'un kendi görev süresini FED'in eski başkanlarından Alan Greenspan ile karşılaştıran sosyal medya mesajı ilgi çekti. Saracoğlu, "Greenspan, FED başkanı. Benden 2 hafta sonra atanmıştı. Benden 12,5 sene sonra ayrıldı. Neredeyse 19 sene FED başkanlığı yaptı." mesajını yorumsuz olarak paylaştı. Greenspan, efsane FED başkanlarından, enflasyonu indirmek için politika faizini 20 puan artırmasıyla tarihe geçen Paul Volcker'ın yerine göreve gelmişti. Tam o günlerde göreve başlayan ve basına mesafeli duran Saracoğlu'na meslektaşım İsmet Hazardağlı ile birlikte "FED Başkanı konuşuyor siz niye konuşmuyorsunuz?" sorumuza "Merkez Bankası başkanları konuşmaz. Paul Volcker konuştuğu için gitti." yanıtını almıştık.

Eski Merkez Bankası Başkanı Rüşdü Saracoğlu 1987-1993 yılları arasında görevde kaldı. ABD'deki üniversitelerde öğretim görevlisi ve IMF'de ekonomist olarak çalışan Saracoğlu Türkiye'ye döndükten sonra başkan olmadan önce 6 yıl süreyle Merkez Bankası'nda Araştırma genel müdürü ve başkan yardımcısı olarak görev yaptı. Saracoğlu döneminde Merkez Bankası gözetiminde bugünkü bankalar arası TL, döviz, altın piyasalarının temeli atıldı, ilk parasal program hazırlandı. Saracoğlu, bu reform çalışmalarını yapıılırken o dönemin gözdesi, bugün ECB'nin nüvesini oluşturan Alman merkez bankasını işaret ederek "Türkiye'nin de neden bir Bundesbank'ı olmasın" derdi.

Kart borcunda bir ayda 92,5 milyarlık artış

Naki BAKIR

12 Şubat 2024 Pazartesi

Bireysel kredi kartı borçları 2 Şubat itibarıyla 1 trilyon 247,4 milyar liraya ulaştı. Taksitli kart borçları bir ayda 40,9 milyar lira artarak 240,5 milyar, taksitsiz borçlar 51,5 milyar liralık artışla 706,9 milyar lira oldu.

Enflasyon ve cari açığı azdıran iç talebi kontrole almak için “sıkı para” politikası uygulamasına geçen Merkez Bankası’ndan, kredi kartları ile ilgili de yeni bir düzenleme beklenirken, yurttaşların mal ve hizmet alımlarında birincil ödeme aracı haline gelen kart kullanımını durdurak bilmiyor.

Bireysel kredi kartı borcu (Milyar TL)				
	Taksitli	Taksitsiz	Toplam	Taksitli/Top., %
30 Aralık 22	217,7	228,9	446,6	48,7
27 Ocak 23	238,4	241,2	479,6	49,7
24 Şubat 23	258,3	244,9	503,2	51,3
31 Mart 23	289,0	288,0	577,0	50,1
28 Nisan 23	328,8	301,6	630,4	52,2
26 Mayıs 23	368,6	330,8	699,4	52,7
27 Haziran 23	393,4	391,9	785,3	50,1
28 Temmuz 23	399,5	440,3	839,8	47,6
25 Ağustos 23	410,2	479,8	890,0	46,1
29 Eylül 23	429,3	536,1	965,4	44,5
27 Ekim 23	433,3	558,5	991,8	43,7
24 Kasım 23	457,8	585,8	1.043,6	43,9
29 Aralık 23	499,6	655,3	1.154,9	43,3
2 Şubat 24	540,5	706,9	1.247,4	43,3

Banka'nın halen birkaç alternatif üzerinde çalışmasını sürdürdüğü bireysel kredi kartlarındaki borç bakiyesi, bu yılın ilk ayında da büyümeye devam etti. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) haftalık verilerine göre 29 Aralık 2023-2 Şubat 2024 arasındaki yaklaşık bir aylık dönemde bireysel kart borcu bakiyesi yüzde 8'le, aylık enflasyonun üzerinde bir artış göstererek 1 trilyon 247,4 milyar liraya yükseldi.

Bu dönemde net 92,5 milyar lira büyüyen kart borcunda son bir yıldaki net artış ise 755,6 milyar lira oldu. Son bir yılda cari olarak yüzde 153,6 büyüyen bireysel kart

12.02.24

borcunda, ocak sonu itibarıyla yüzde 64,86 olan yıllık enflasyona göre “reel” artış da yüzde 53,8 olarak gerçekleşti. 2 Şubat itibarıyla bireysel kart borçlarının 540,5 milyar liralık bölümünün taksitli, 706,9 milyarının ise taksitsiz alışverişler kaynaklı olduğu belirlendi.

Bir aylık dönemde taksitli borçlar yüzde 8,2 oranında net 40,9 milyar, taksitsiz borçlar yüzde 7,9 oranında 51,5 milyar; son bir yılda ise taksitli borçlar yüzde 117,4 oranında 291,9 milyar, taksitsiz borçlar da yüzde 190,6 oranında 463,6 milyar lira büyüdü. Son bir yılda reel olarak taksitli borçların yüzde 31,9, taksitsiz borçların yüzde 76,3 büyüdüğü dikkati çekti.

Taksitli borçlanma hız kesti

Maliyet olarak tüketici kredilerine göre daha uygun olduğu için tercih edilmesi nedeniyle hazirana kadar olan dönemde hızlı bir yükseliş gösteren “karta taksit” ve “taksitli nakit avans” şeklindeki borçlanmanın izleyen dönemde ise hız kestiği belirlendi.

Kartlı alışverişlerin kredilendirilmesi niteliğindeki söz konusu harcamaları, Mayıs sonunda 368,6 milyar lira ile aynı tarihte 699,4 milyar lira olan toplam bireysel kart borçlarının yüzde 52,7’sine ulaşmıştı. Parasal sıkılaştırma döneminde faizlerin yükseltilmesi, vadelerin kısaltılması gibi tedbirlerin de etkisiyle taksitli borçların, toplam kart borcundaki payı haziran sonunda yüzde 50,1’e, Temmuz sonunda yüzde 50’nin altına ve bu yıl 2 Şubat itibarıyla yüzde 43,3’e kadar indi.

Bankacılık sektörü kredi hacmi (Milyar TL)							
	3 Şubat 2023	29 Aralık 2023	2 Şubat 2024	Değişim (%)			
				Son bir ay		Son bir yıl	
				Cari	Reel	Cari	Reel
TOPLAM KREDİLER	7.876,7	11.630,3	11.941,1	2,7	-3,8	51,6	-8,0
BİREYSEL BORÇLAR	1.624,2	2.668,7	2.780,6	4,2	-2,3	71,2	3,8
Tüketici Kredileri	1.132,4	1.513,8	1.533,2	1,3	-5,1	35,4	-17,9
-Konut	363,9	438,4	436,8	-0,4	-6,6	20,0	-27,2
-Taşıt	53,8	95,8	94,0	-1,9	-8,0	74,7	6,0
-İhtiyaç	714,7	979,6	1.002,4	2,3	-4,1	40,3	-14,9
Bireysel Kredi Kartları	491,8	1.154,9	1.247,4	8,0	1,2	153,6	53,8
-Taksitli	248,6	499,6	540,5	8,2	1,4	117,4	31,9
-Taksitsiz	243,2	655,3	706,9	7,9	1,1	190,6	76,3
TİCARİ VE DİĞER KREDİLER	6.252,4	8.961,6	9.160,5	2,2	-4,2	46,5	-11,1

Parasal sıkılaştırma döneminde taksitli borç artışı hız keserken, kartla yapılan peşin harcamalardaki artış ivme kazandı. 2023'ün ilk beş ayında yüzde 69,3 büyüyen taksitli borç bakiyesinde izleyen 8 aydaki büyüme ise yüzde 46,6'da kaldı. Buna karşılık geçen yıl ilk beş ayda yüzde 44,5 artan taksitsiz borçlar, sonraki dönemde yüzde 113,7 oranında bir büyüme kaydetti.

Karahan: Çalışmalarımız sürüyor

Merkez Bankası'nın yeni Başkanı Fatih Karahan tarafından açıklanan Banka'nın 2024 yılı birinci Enflasyon Raporu'nda kredi kartları ile ilgili bir düzenlemeye değinilmedi. Ancak, raporun açıklandığı toplantıda bir soru üzerine Başkan Karahan, kredi kartı harcamalarındaki yükselişi takip ettiklerini, bu konu ile ilgili düzenleme yapılması gerektiğini düşündüklerini belirtti. Karahan, birkaç yöntem üzerinde çalışmaların sürdüğünü, belli bir aşamaya geldiğinde bunun kamuoyuyla paylaşılacağını bildirdi.

“Karta düzenleme baskılayıcı değil, dengeleyici olmalı”

Hayat pahalılığı ve kredi kartı kullanımı arasında sıkı bir ilişki bulunuyor. Hayat pahalılığı arttıkça gelir-geçim dengesi bozulan, ay sonunu borçla getirebilen dar ve sabit gelirli kesim giderek daha fazla kredi kartına yükleniyor. Aşırı kart kullanımı da enflasyonu körüklüyor.

Vadesi geldiğinde “asgari tutar”ını ödeyip, kalan borcu öteleme yaygın bir davranış haline gelirken, yurttaşların bankalara olan kart borcunda adeta patlama yaşanıyor. Başka deyişle geniş kitleler borçlanarak ve borcu sürekli öteleyerek tüketim alışkanlıklarını sürdürüyor. Borçla tüketim yoluyla iç talebin dönem dönem aşırı uyarıldığı da görülüyor. Bu da enflasyonu ve cari açığı azdırıyor.

Uzmanlar kredi kartı kullanımına yönelik yapılacak kısıtlayıcı düzenlemelerin şart olduğunu, ancak bu konuda dikkatli olunması gerektiğini belirtiyor. Kart kullanımına yönelik düzenlemelerin tüketimi sert biçimde “baskılayıcı”, tamamen kısıcı değil, “dengeleyici” olması gerektiğini belirten uzmanlar, ekonominin tüketim ayağının durması halinde üretim ayağının da duracağına, milli gelir kaybı ve ekonomide küçülme olasılığına işaret ediyor.

Sıkılaştırma etkisi var

Merkez Bankası'nın Enflasyon Raporu'nda yer alan analizde kredi kartının kredilendirme saiki ile yapılan harcamaların büyümesinin belirgin olarak azaldığı tespiti yer aldı. Analizde, kredi kartı harcamalarının taksitli ve taksitsiz nakit avans bakiyesi kredilendirme fonksiyonu ile yakından ilişkili.

Taksitsiz alışveriş kredi kartının ödeme saiki ile ilişkilendirilse de müşteriye ödemesini yaklaşık bir ay öteleme imkânı getirmesi kredilendirme saikini de içeriyor. Analizde,

12.02.24

toplam nakit avans bakiyesi ile taksitli alışveriş “kredi aracı saiki” ile taksitsiz alışveriş ise “ödeme aracı” saikiyle yapıldığı varsayılarak, kredi kartı büyümesi kredi ve ödeme aracına göre ayrıştırıldı.

Buna göre hazirandan bu yana, parasal sıkılaşma ile yükselen kredi kartı faizlerinin etkisiyle kredilendirme saikiyle yapılan harcamaların büyümesinin belirgin olarak zayıfladığı görüldü. Ancak, kredi kartlarının ödeme saikine yönelik olarak yapılan harcamaların artış hızının, yavaşlamakla birlikte enflasyon oranının oldukça üzerinde seyrettiği vurgulandı.

Kredilerde reel daralma

Öte yandan bireysel kart borçlarının reel bazda yüzde 1,2 artış gösterdiği son bir aylık dönemde reel olarak; taşıt kredisi hacminin yüzde 8, konut kredisinin yüzde 6,6, ihtiyaç kredisinin yüzde 4,1 ve toplam tüketici kredisi hacminin yüzde 5,1, ayrıca ticari ve diğer kredilerin yüzde 4,2 ve böylece bankacılık sektörünün toplam kredi hacminin yüzde 3,8 daraldığı gözlemlendi.

Son bir yılda ise bireysel kredi kartı borçları yüzde 53,8’le rekor düzeyde reel büyüme kaydederken, tüketici kredilerinden sadece taşıt kredisinde yüzde 6’lık bir reel büyüme, buna karşılık konut kredilerinde yüzde 27,2 ve ihtiyaç kredisinde yüzde 14,9’la sert reel daralma yaşandı. Ticari ve diğer kredilerin hacminde de reel olarak yüzde 11,1 daralmanın yaşandığı son bir yılda bankacılık sektörü toplam kredi hacmi reel bazda yüzde 8 daraldı.

Örümcek Ağı Teorisi'nin getirdiği enflasyon/cari açık...

Ferit Barış PARLAK

12 Şubat 2024 Pazartesi

TOBB verilerine göre... Son 15 yılda ilk kez, gerçek kişi ticari işletmelerinde kapanan şirket sayısı, açılan şirket sayısını aştı... Bu veriyi, “deprem etkisi” diye nitelemek kolaycılık olur...

Zaten, İstanbul ve Ankara’da kapanan şirket sayısının yüksekliği, “kronik hastalığımız olan kolaycılığı seçmek”ten kurtulup, rasyonel bakabilmeyi zorunlu kılıyor...

Hacettepe Üniversitesi İktisat Bölümü’nde... Tarım İktisadı dersinin her sınavında sorardı hocamız: “Örümcek Ağı Teoremi (ÖAT) nedir? Örnek vererek anlatınız...”

Şimdi anlıyorum O’nu... Türkiye’nin en büyük sorununu, genç beyinlere, kazıya kazıya öğretmeye çalışıyormuş...

Tasarruf/ücret/istihdam/ üretim politikalarına yönelik araştırmalarıyla 60’lı yıllarda İngiltere’nin büyümesine yön veren Macar İktisatçı Nicholas Kaldor geliştirmiş Örümcek Ağı Teoremi’ni...

Arz/talep esnekliklerinin durumuna göre piyasa arz-talep dengesinin bozulacağını ya da istikrara kavuşacağını söylüyor... Talep esnekliği arz esnekliğinden büyükse, piyasa otomatik olarak denge sağlıyor... Arz talepten büyükse, piyasa dengesi giderek bozuluyor ve denge için müdahale gerekiyor...

VELHASIL

Basit anlatımla ÖAT: “Yatırımlar, geçtiğimiz dönem oluşan fiyata göre şekillenmemeli...” diyor...

“Örneğin soğan üretimi çok olduğunda fiyatı düşüyor... Zarar eden çiftçi, ertesi yıl soğan ekmeyince, fiyat yükseliyor...”

12.02.24

Fiyat yükselince bütün çiftçiler tekrar soğana dönüp, çok ekince, fiyatlar düşüyor ve bu döngü plansız çiftçileri batırıyor...” diyor...

“Kafe/restoran/un fabrikası çok kazandırıyor diye kafe/restoran/un fabrikası kuranlar, kendi üzerine “örümcek ağı” örüyor!” diyor...

Kısacası: “Üreticiysen kendini geliştir/planla; karar alıcıysan üreticini/gençlerini planla/geliştir/yönlendir...” diyor... “Üretimde/eğitimde planlaman olmayınca enflasyon da artar, cari açık da... İşsizlik de artar, krizlerin sayısı da... Faizler de artar, döviz fiyatı/ihtiyacın da...” diyor...

Abdulkadir Selvi

Terör düğmesine bastılar ama devamında ne gelecek

22 Aralık günü Hakurk'taki üs bölgemize yapılan saldırı ile düğmeye bastılar.

Onu bir gün sonra Metina'da, 12 Ocak'ta yine Hakurk bölgesindeki PKK saldırısı takip etti.

Metina'daki saldırı ile birlikte PKK yeniden harekete geçirilince, acaba arkasından ne gelecek diye bekledim.

Kelime-i Tevhid bayrağı olan kişiye yumruklu saldırı, Hizb ut-Tahrir'cinin Anıtkabir'deki şeriat çağrısı, Fatih Camii imamının bıçaklanması, DEAŞ'lıların Santa Maria Kilisesi'ne saldırısı, DHKP-C'lilerin Çağlayan Adliyesi'ne yönelik terör eylemi, üst üste yapılan Mossad operasyonları, DEAŞ'lıların yakalanması ve son olarak Küçükçekmece'de AK Parti Belediye Başkan adayı Aziz Yeniay'ın seçim çalışması sırasında yapılan silahlı saldırı birbirini izledi.

Ben saldırıların kaydını tutmakta zorlandım, polisimiz failleri yakalamakta zorlanmadı.

TERÖR FIRTINASI

Bir terör fırtınası ile karşı karşıyayız. Amaçları seçim sürecini zehirlemek ve Türkiye'yi güvenlik sorunu yaşanan bir ülke olarak göstermek. Bunun için şimdilik terör örgütlerini kullanıyorlar. Dikkat ettiniz mi Hizb ut- Tahrir'inden DHKP-C'sine, DEAŞ'tan Mossad'ına, PKK'sına kadar hepsinin düğmesine bastılar. Demek ki hepsinin düğmesi ellerinde. Demek ki hepsinin patronu aynı. Yarın hangi unsurları devreye sokacaklar merak ediyorum.

FAİLİ MEÇHUL KALMIYOR

12.02.24

Ama unuttukları bir şey var. Türkiye eski Türkiye değil. Failler yakalanıyor, olaylar aydınlatılıyor. DEAŞ'tan Mossad'ına kadar hücreler çökertiliyor. Türkiye'ye diz çöktürmek isteyenler diz çöküyor. Eğer failler yakalanmasa, eylem hazırlığı içinde olan hücreler çökertilmezse bugün başka şeyleri tartışıyor olurduk.

Küçükçekmece'de uzun namlulu silahlarla gelip olay yerini tarayan saldırganların biri yakalandı. Diğerleri de an meselesi. İstanbul polisini bir kez daha tebrik ediyorum. Ne yarına bırakıyor, ne yanlarına bırakıyor.

ÖZGÜR ÖZEL-EKREM İMAMOĞLU

Küçükçekmece'deki saldırı üzerine Ekrem İmamoğlu dedektifiğe soyundu. Alelacele olayın bir siyasi bir yönü olmadığı yönünde tweet attı. Özgür Özel ise Aziz Yeniay'ı arayarak geçmiş olsun dileklerini ilettiler. Özgür Özel doğru olanı yaptı. Ekrem İmamoğlu bir kez daha hatalı tuşa bastı. 'Dedektif Ekrem'in hesap etmediği bir şey var; o da seçimlere gidilirken bir belediye başkan adayının seçim kampanyası yaptığı yerde gerçekleştirilen her saldırının bir siyasi mesajı vardır.

ÇAĞLAYAN ADLİYESİ'NE SALDIRININ HEDEFİ

Çağlayan Adliyesi'ne saldırıda bulunan DHKP-C'li 2 terörist, kahraman polislerimiz tarafından etkisiz hale getirilmişti. İki teröristin amaçlarının ne olduğu tartışıldı. 8 Ocak tarihli ve "Teröristin çantasından çıkanlar neyi gösteriyor?" başlıklı yazıda DHKP-C'li teröristlerin Çağlayan Adliyesi'ne girmeyi başarsalar hedeflerinin şehit Savcımız Mehmet Selim Kiraz gibi bir yargı mensubunu rehin almayı planladıklarını yazmıştım.

"Terörist Pınar Birkoç'un ablası Necmiye Birkoç'un eylemden yarım saat sonra Çağlayan Adliyesi'nde mahkemesi olduğu ortaya çıktı. Bunlar aile boyu teröristler. Acaba hedef ablasının yargılandığı mahkeme miydi?" diye sormuştum.

SABANCI SUİKASTİ SANIĞIYDI

Savcılığın mahkemeye sevk yazısında Emrah Yayla ve Pınar Birkoç'un amacının adliyeye silahla girerek, o sırada adliye içinde bekleyen şüpheliler Elif Ersoy, Diyar Ersoy, Necla Birkoç ve Ercan Güneş'in yardımıyla kamu görevlilerini rehin alıp DHKP-C'li teröristler Ercan Kartal ve Ali Osman Köse'nin serbest bırakılmasını isteyecekleri tespit edildi. Ercan Kartal, Sabancı suikastinin talimatını veren teröristti. Ama polisimizin dikkati sayesinde başaramadılar.

CHP'NİN RAKİBİ CHP

Kılıçdaroğlu'nun en büyük siyasi başarısı 6'lı Masa'yı bir araya getirmektir. PKK'nın siyasi uzantısı olan HDP ile ülkücü kökenden gelen İYİ Parti'yi, 28 Şubat'ın savunucusu CHP ile 28 Şubat'ın mağduru Saadet Partisi'ni, 27 Mayıs'ın mimarı CHP ile 27 Mayıs'ın mağduru Demokrat Parti'yi bir araya getirmesiydi. Koltuk uğruna kimin

12.02.24

kiminle ittifak yaptığını gördük. Milletvekili koltuğu uğruna kimlerin davasını, tarihini, ilkelerini sattığına tanıklık ettik.

SİYASİ OPORTÜNİZM

Kılıçdaroğlu'nun bakan oldukları sırada ağır hakaretlerde bulunduğu Ahmet Davutoğlu ve Ali Babacan, Kılıçdaroğlu'nu cumhurbaşkanı seçtirmek için canla başla çalıştılar. Siyasi velinimetleri olan Erdoğan'ı tasfiye etmek için davalarına, partilerine ihanet ettiler.

6'lı Masa siyasi oportünizm adına ibret verici bir deneyimdi. Üzerinde doktora tezi yazılsa yeridir.

ELEŞTİRİLİYORLAR

CHP'nin eş genel başkanları Özgür Özel ve Ekrem İmamoğlu'na yöneltilen en büyük eleştiri; Kılıçdaroğlu'nun kurduğu ittifakları koruyamamaları oldu. İYİ Parti ve DEM'in İstanbul'da aday çıkarmasına bakınca bu tez haklı gözüküyor.

Farklı bir açıdan bakınca da tam tersi gözüküyor.

CHP'Yİ TASFİYE

CHP listelerinden milletvekili seçilen Birol Aydın Saadet Partisi'nin İstanbul Büyükşehir Belediye başkan adayı oldu. İlk açıklamasında "İstanbul'un sizlerle kaybedecek bir 5 yılı daha yok" diyerek İmamoğlu'nu hedef aldı. CHP listelerinden milletvekili olan Gelecek Partili Selim Temurci ise AK Parti adayı Murat Kurum'a oy vereceğini açıkladı.

CHP listelerinden seçilenler CHP'ye karşı. Erdoğan'ı tasfiye etsin diye kurulan çıkar ittifakları bu kez CHP'yi tasfiye etmek için işlemeye başladı.

Kemal Bey eserine övün...

İbrahim Kahveci

Yerli gazda durum 1/3

Bir toplum ne kadar kandırılabilir? Bunun bir sınırı var mı?

Mesela Ay'a 4 şeritli yol yapıyoruz desek toplumu kandırmış mı oluruz? Ya da toplum bizim dediklerimize nereye kadar inanmalıdır?

“Ben bu görevde olduğum sürece faiz artmayacak, tersine her hafta her ay düşmeye devam edecek” dedikten sonra faizin yüzde 8,5'dan yüzde 45'e yükseltilmesi toplum açısından bir kandırılmışlık durumu oluşturur mu?

Aslında bizler boş boş sorular sorup duruyoruz. Mesela 2019 yerel seçimlerinde muhalefeti SİSİ olarak suçlayıp genel seçimler öncesi SİSİ ile kucaklaşma toplumda hiç kandırılmışlık duygusu oluşturmadı. Ya da diğer çarklar... Örnek dolu ama vermeye bile gerek yok.

O yapıyorsa vardır bir bildiği, o dokunulmaz, o hatasız, o yanlış yapmaz gibi temel değerlerimiz çoktan oluştu bile.

İşte size bir örnek daha.

Her seçimden önce Türkiye'de petrol keşifleri ve gaz keşifleri yapılır. Ama bu sefer Karadeniz gazı ayrı yer tutuyor.

Yıllık gaz ithalatı 50-60 milyar sm³ arasında değişen Türkiye, Karadeniz'de 710 milyar m³ rezerve sahip gaz buldu. Hatta bu bulduğu gazı 2023 yılında işletmeye alarak önemli bir başarı elde etti.

Peki, sorun nerede?

Nisan 2023'de Karadeniz gazının işletmeye alınma töreni düzenlendi. Karadeniz gazı Faz-I, Faiz-II ve Faz-II aşamalarında üretilecekti.

Faz-I aşamasında ilk 5 kuyu hemen Nisan ayında devreye girecek ve sonraki 5 kuyu ile toplam 10 kuyuya eylül ayında ulaşılacaktı.

12.02.24

Faz-I aşamasında günlük üretim 10 milyon m³ olacak ve Faz-II ile 2026'da günlük üretim 40 milyon m³'e yükselecekti. Ve nihayetinde Faiz-III ile 2028'de günlük üretim 60 milyon m³'e ulaşarak konutlarda kullanılan doğalgazı kendimiz üretmiş olacaktır.

Günlük 10 milyon m³ yıllık 3,6 milyar m³, günlük 40 milyon m³ ise yıllık 14,6 milyar m³ ve günlük 60 milyon m³ ise yıllık 21,9 milyar m³ gaz etmektedir. Yıllık 60 milyar m³ gaz ithalatı düşündüğümüzde Faiz-III aşamasında tüketimin yüzde 35'ini karşılamış olacağız.

Çok güzel ve çok hoş bir durum.

Peki durum ne olmuş... Hadi bir de buna bakalım.

Türkiye 2022 yılında 54 milyar 662 milyon m³ gaz ithal ederken 380 milyon m³ yerli gaz üretimi gerçekleştirmiş. (%0,7)

Gelelim Nisan ayında devreye giren yerli gaz sonrası durumumuza.

2023 yılı ilk 11 ayında doğalgaz ithalatımız 44 milyar 420 milyon m³ olmuş. Buna karşılık yerli gaz üretimimiz 694 milyon m³ seviyesinde kalmış. (%1,56)

Aylık bazda baktığımızda gerçekten eylül ayında bir sıçrama var. Türkiye 2022-2023 aylık yerli gaz üretimi 30-40 milyon m³ aralığında seyrediyordu. Bu üretim miktarı eylül ayında 110 milyon m³' ve ekim-kasım aylarında da 140 milyon m³'e yükseldi.

İyi ama biz eylül ayından itibaren Faz-I'in 5+5 kuyularının devreye alınması ile günlük 10 milyon m³ ve aylık 300 milyon m³ sadece Karadeniz gazı üretecektik. **Buna göre Karadeniz gazında aylık 300 milyon m³ beklerken 100 milyon m³ üretimde kalmışız.**

Bu neden önemli. Ya da bu tabloyu neden şimdi kurcalıyoruz.

Aslında konu hakkında ilk Orhan Karaca'nın sosyal medya paylaşımı dikkatimi çekti. Ben o grafiği elektrik toptan ve gaz fiyatını da ekleyerek veriyorum.

Grafiğin ne anlam ifade ettiğini hemen izah edeyim.

ELEKTRİK ZAMMI

2021 yılı başından bugüne 500 lira olan bir ürünün fiyatı yaklaşık 2000 lira olmuş. Lakin o gün 500 lira olan elektrik şimdi 1042 liradan Millete satılıyor. Oysa tam da bu dönemde 500 lira olan elektrik üretim fiyatı 2888 liraya yükselmiş.

12.02.24

Elektrik fiyatlarına; enflasyona oranla %90 ve elektrik üretim maliyetine göre de %175 zam gerekiyor. Ya da bu zamlar yapılmayıp bütçeden karşılanacak.

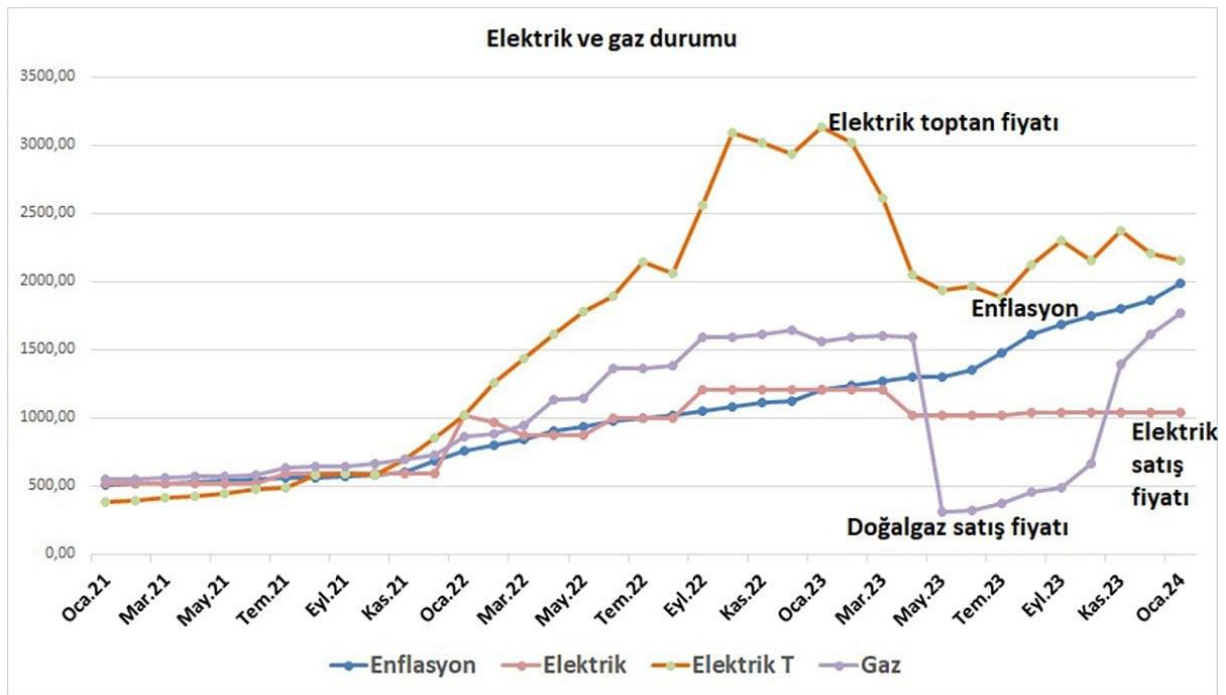
İşte yerli gaz üretimi tam da burada devreye giriyor. Eğer yerli gaz üretimi hedeflendiği gibi günlük 10 milyon m3 seviyesine ulaşırdı elektrik fiyatının bir kısmını buradan finanse edebilirdik.

Şimdi o imkan da kalmadı.

Hatta evlerde kullanılan 25 m3 gaz bedava kısmı da 1 Mayıs 2024'de bitecek. Doğalgaz satış fiyatına baktığımızda burada gereken zam miktarı elektriğe göre çok daha sınırlı. Ama hanehalkına yansımanın ne olacağını ben de kestiremiyorum. Burada da en az yüzde 15 civarı bir zam depoda bekliyor.

Kısaca durum şu: Yerel seçimden sonra 2 yıldır sümenaltı edilen enerji faturası muhtemelen açığa çıkacak. Çünkü seçim öncesi Karadeniz gazı ile uçurulan balonlar maalesef şişmedi. Hedef olarak açıklanan üretimin sadece 1/3'ünde kaldık.

O zaman bekle bizi zamlar diyelim ve 31 Mart 2024 ertesinde görüşelim.

12.02.24

